

ARVO KRIKMANNUI – 70

Piret Voolaid

2009 metų liepos 21 dieną vienas žinomiausių, visapusiškiausių ir produktyviausių Estijos folkloristų, akademikas Arvo Krikmannas, vyriausiasis Estų literatūros muziejaus mokslo darbuotojas, švęs 70-ąjį gimtadienį.

Per visą savo karjerą Arvo Krikmannas labiausiai domėjosi estų ir Pabaltijo finų trumpųjų folkloro formų kilme, istoriografija bei tekstoplogija. Jo moksliniai interesai aprėpia estų frazeologijos bei liaudies retoriškos šaltinių tyrimus, trumpųjų folkloro formų struktūrinius lygmenis ir tarpusavio santykius, figūratyvinės kalbos sintaksę, logiką, modalumą ir semantiką, patarlių klasifikaciją, teorines metaforos bei kitų kalbos figūrų studijas, geografinį folkloro ir tarmių paplitimą, kiekybinių analizės metodų taikymą folkloristikai ir dialektologijai, o pastaruosiu metu – ir humoro teorijas.

Arvo Krikmannas ne vieną dešimtmetį dirbo folkloro archyvuose. Greta monumentalinių darbų – estų patarlių (*Eesti vanasõnad*, 1980–1988), estų mįslių (*Eesti mõistatused*, 2001–2002) publikacijų bei ankstyvuosiuose rašytiniuose šaltiniuose esančių trumpųjų folkloro formų studijų ir kitų išskirtinių tyrimų – Krikmannas yra parengęs ir labiau taikomojo pobūdžio leidinių, kurių metodika, įvada ir pabaigos žodis visuomet būna aukščiausio mokslinio lygio.

Arvo Krikmanno bibliografiją sudaro daugybė įvairiausių straipsnių ir monografijų. Per savo mokslinę karjerą Arvo Krikmannas nuo trumpųjų formų tyrimų perėjo prie bendresnių kalbos figūrų ir humoro teorijos studijų aspektų. Liaudies humoru

pradėjęs domėtis dar būdamas studentas (ėmėsis tirti populiarius ankstesniųjų laikų anekdotus), dabar mokslininkas, galima sakyti, grįžo prie temos, nuo kurios ir pradėjo savo mokslinį kelią. Nuo pat šio šimtmečio pradžios Arvo Krikmanno tyrimų ašis buvo kognityvinė lingvistika, o tiksliau – jos porūšis kognityvinė semantika, tačiau labiausiai mokslininką išgarsino trumposioms folkloro formoms skirti darbai. Už nepaprastus nuopelnus folkloristikai Arvo Krikmannas yra gavęs gausybę premijų ir apdovanojimų, tarp jų – ir 2004 metų Baltijos Asamblėjos mokslo premiją.

Suomių akademikas Mattis Kuusis, vienas didžiausių autoritetų XX a. antrosios pusės patarlių tyrimų srityje, *Proverbia Septentrionalia* paskelbtame straipsnyje puikiai įvertino mokslinį Arvo Krikmanno indėlį į skirtingų tautų repertuaro santykinių dažnumų tyrimus. Kuusio nuomone, Krikmanno teiginys, jog santykinis estų medžiagos paplitimas esąs apylygis visomis kryptimis, tuo tarpu suomių medžiagoje vyrauja Vakarų, Livonijos – Pietų, o karelių, vepsų ir votų medžiagoje – Rytų kryptis, jau išeina už folkloristikos ribų ir sudaro patikimą atspirties tašką platesnėms etninio mentaliteto ir kultūrinių arealų išsidėstymo studijoms.

1974 metais Arvo Krikmannas paskelbė studiją *Apie denotacinį patarlių neapibrėžtumą ir kai kuriuos papildomus semantinio patarlių neapibrėžtumo aspektus*, kuri profesoriui Wolfgangui Miederui, *Proverbium* žurnalo redaktoriui, pasirodė besanti išties revoliucinė ir jis perspausdino ją savo žurnale. Pasak Miederio, Arvo Krikmannas – vienas iš talentingiausių dabarties folkloristų. Sukaktuvininkas visada labai brangino ir puoselėjo kolegiškus santykius su žymiausiais savo srities mokslininkais; puikus tokio bendradarbiavimo pavyzdys – jo santykiai su lietuvių patarlių tyrėju Kaziu Grigu.

Nuo pat paskutinio XX a. dešimtmečio Arvo Krikmannas dėsto ir profesoriauja Tartu universitete. Jis vadovavo daugeliui daktaro disertacijų, kurių autoriai šiandien jau yra tapę puikiais jaunaisiais mokslininkais.

Akademiko Arvo Krikmanno 70-osios sukakties proga 2009 metų rugsėjo 10–11 dienomis Tartu rengiama tarptautinė tarpdalykinė konferencija „Nuo kalbos iki mąstymo 3“. Jos rengėjai – Estų literatūros muziejus ir Estijos mokslų akademija (konferencijos svetainė internete <http://www.folklore.ee/rl/fo/konve/2009/kriq70/>).

Iš anglų kalbos vertė *Lina Būgienė*